

VISION 2025 - RAPPORT 2015

UPPFÖLJNING AV ARBETET

LERUM
mer än du tror

Visionsrapport 2015

Lerum 2015-09-28

Innehåll

1	Inledning	5
2	Livsstil och konsumtion	6
	Är Lerum ledande?.....	8
3	Kommunförvaltningen upp till bevis	9
	Är Lerum ledande?.....	10
4	Hållbart arbetsliv och ekonomi	11
	Är Lerum ledande?.....	11
5	Hållbar planering och natur	12
	Är Lerum ledande?.....	13
6	Inflytande och dialog	14
	Är Lerum ledande?.....	15

1 Inledning

Lerums vision om att utvecklas till Sveriges ledande miljökommun till år 2025 antogs av fullmäktige i november 2009. Kommunen har jobbat för att utvecklas mot visionen i sex år och det är tio år kvar att arbeta med. Visionsrapporten har fem år i rad sammanställt statistik som visar om Lerum förbättrar sig inom områden som är viktiga för en ledande miljökommun. Med utgångspunkt i fullmäktiges klimatstrategi och andra styrdokument inom miljöområdet försöker visionsrapporten svara på frågan om Lerum har utvecklats i riktning mot Vision 2025 eller inte. Uppföljningen baseras på de grundvillkor som kommunstyrelsen beslutat om.

Sedan förra visionsrapporten kom har en ny mandatperiod inletts. Fullmäktige har i samband med det antagit ett styrdokument som beskriver på vilket sätt kommunen ska utvecklas de närmaste tre åren; Framtidsbild 2018. Eftersom Framtidsbild 2018 är en konkretisering av Vision 2025 så präglas också visionsrapporten av detta. Det innebär att visionsrapporten kopplar ihop ett nyckeltal eller en utveckling med målen som finns i Framtidsbild 2018 på de ställen där det är aktuellt.

Statistiken som ligger till grund för visionsrapporten finns i bilaga ett och bilaga två. I bilaga 1 finns det nyckeltal som Lerum självt valt ut för att beskriva utvecklingen mot Vision 2025, medan bilaga två innehåller de nyckeltal som Kolada samlar för att beskriva hållbar utveckling i Sveriges kommuner.

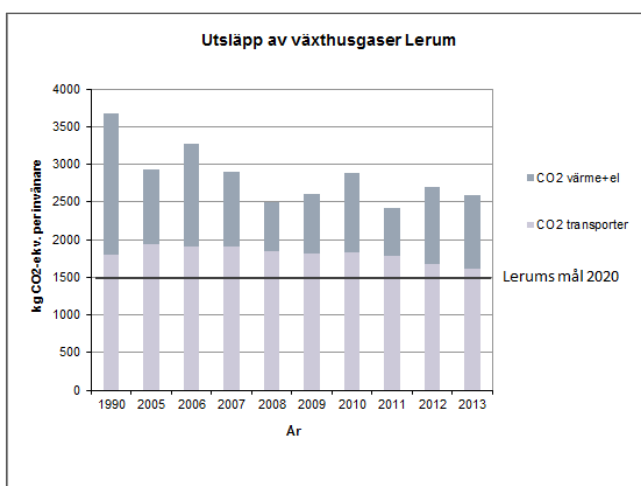
Årets viktigaste trendförändring hittar man i området Livsstil och konsumtion. För första gången sedan mätningarna startade år 1990 (ja, faktiskt!) kan det konstateras att koldioxidutsläppen från transporter minskat i kommunen tre år i följd. Men hur är det ställt med förvaltningens egna transporter? Vad säger omvärlden om Lerum som ledande miljökommun? Är Lerums skyddsvärda natur verkligen skyddad och har Noisun spelat någon roll när det gäller mängden bullerstörda? De här frågorna och många fler finns det information om i årets visionsrapport.

2 Livsstil och konsumtion

Fullmäktiges klimatstrategi och Framtidsbilder 2018 är båda mycket tydliga med att det är förvaltningens uppgift att göra det lätt för medborgarna att göra hållbara val. Det ska vara enkelt för medborgarna att välja klimatsmart och hållbart när det gäller konsumtion, resande, återvinning och återbruk. Särskilt fokus ska finnas på barn och unga, som ska få Sveriges bästa förutsättningar att leva klimatsmart och miljövänligt.

Klimatstrategin säger att utsläppen av växthusgaser från el, värme och transporter i Lerum ska minska till 1,5 ton per invånare och år till 2020. När det gäller utsläppen från el och värme har arbetet varit framgångsrikt. Utsläppen har minskat i takt med att den fossila oljan har fasats ur fjärrvärmens och annan uppvärmning och i takt med att energianvändningen minskat. I diagrammet nedan syns det att utsläppen ändå tillfälligt gått upp år 2010 och 2012, vilket beror på att en större andel kolkraft användes till den svenska elmixen. Eftersom en stor del av den totala energianvändningen i Lerum är elkonsumtion får det ett stort genomslag i växthusgasutsläppen från kommunen. Men den långsiktiga trenden är att koldioxidutsläppen från el och värme minskar i Lerum, precis som energianvändningen.

Under lång tid fanns det inte alls samma positiva utveckling inom transporter. Utsläppen av växthusgaser från transporter ökade de första femton åren och höll sig sedan runt två ton per invånare och år. Runt 2010 började dock utsläppen att minska, och i år är första året då det kan konstateras att den trenden fortsatt tre år i rad. Utsläppen från transportsektorn är nu lägre än de varit sedan mätningarna startade. Det är fortfarande långt till målnivån som fullmäktige har satt upp och utvecklingen behöver gå ännu snabbare framöver för att målet ska nås men det syns trots allt en tydlig förändring åt rätt håll.

När utsläpp av växthusgaser diskuteras är det alltid viktigt att komma ihåg att utsläppen från konsumtionen inte finns med i Lerums beräkningar. Det beror framförallt på två saker. Dels är det mer komplicerat att ta fram utsläppen från konsumtion eftersom i hög grad beror på vilken livsstil en individ har; dels är fullmäktiges mål i klimatstrategin avgränsade till utsläpp från el, värme och transporter. Det gör att alla de utsläpp som

genereras någon annanstans på grund av konsumtion som sker i Lerums kommun inte syns i redovisningen. Det är möjligt att det i framtiden kan vara aktuellt att inkludera även utsläppen från konsumtion i redovisningen för att få en mer rättvisande bild av Lerums invånares klimatbelastning. För den är redan nu vill få fördjupad bild av hur klimatbelastningen ser ut för olika typer av hushåll i Göteborgsområdet är forskningsrapporten Klimatomställning Göteborg 2.0, som finns att hitta på www.mistraurbanfutures.org ett bra tips.

En viktig förutsättning för att minska utsläppen och levandegöra lokalsamhället i kommunen är att det blir naturligt att välja andra resesätt än att åka i egen bil. I en framtida ledande miljökommun är kollektivtrafiken attraktiv och står för en större andel av persontransporterna än den gör idag. En större andel aktiva transporter stimulerar till upplevelser och möten vilket gör att det finns mer folkliv och ökad trygghet i det offentliga rummet. Detta är också identifierat i fullmäktiges Framtidsbild 2018 och en avgörande del i att göra det enkelt att välja en hållbar livsstil. Tyvärr visar de senaste siffrorna från 2014 att utvecklingen inte har gått åt önskat håll när det gäller kollektivtrafiken. Det är bara Alingsåspendeln som ökar något i antalet resor, medan inomkommunala busslinjer, regionala busslinjer och framförallt Lerumssnabben tappar stort. Under 2014 gjordes trettionio procent färre resor med Lerumssnabben än året innan. Framförallt beror detta på att alla turer mitt på dagen togs bort.

Kollektivtrafiken har alltså minskat i den senaste mätningen, rätt rejält i vissa fall, men samtidigt finns en flerårig trend av att bilåkandet också minskar. Antalet mil som varje invånare reser i genomsnitt i bil per år har sjunkit stadigt 2008 och Lerum är nu bland Sveriges 25 procent kommuner med lägst antal mil i bil per invånare. Kommunen följer den nationella trenden, körsträckan minskar i hela landet, men minskningen går något snabbare i Lerum än i genomsnittskommunen. Den senaste statistiken för körsträckan är från 2013 och den stora minskningen av kollektivtrafikresandet skedde först 2014 så det blir mycket intressant att se om trenden med minskande körsträcka håller i sig även i nästa uppföljning.

En möjlig förklaring till att körsträckan har minskat är att resandet har minskat generellt, oavsett transportslag. En annan möjlighet är att en del resande har flyttats till cykel. Cyklingen har ökat enormt de senaste åren i storstäderna, men det finns ingen ny studie som visar om detsamma gäller Lerum. Klart är i alla fall att bilens dominans börjar minska även i Lerum och att det innebär att kommunen behöver möta den nya efterfrågan på alternativa transportsätt för att fortsätta utvecklas.

En annan viktig trendförändring under året är att mängden grovavfall minskar i Lerum. Att minska mängden avfall som uppstår är centralt för att utveckla en hållbar konsumtion. Grovavfallet har länge varit en av Lerums svagaste grenar, med en hög nivå av grovavfall jämfört med riket. Sedan flera år tillbaka har mängden osorterat hushållsavfall minskat i Lerum och när nu grovavfallet gör ett trendbrott och också börjar minska betyder det att kommunen är på väg åt rätt håll. Hållbar konsumtion, återvinning och återbruk är utpekade i Framtidsbild 2018 som prioriterat att arbeta med. Om kommunen lyckas med denna målsättning kommer det att innebära att grovavfallet fortsätter minska.

Är Lerum ledande?

Nej, det är att dra det väl långt att säga att Lerum är ledande inom Livsstil och konsumtion men det finns en övervägande positiv trend; nästan alla nyckeltal utvecklas för tillfället i rätt riktning. För att bli ledande skulle framförallt Lerums transportsystem behöva komma ikapp det framgångsrika arbetet med att utveckla energisystemet. Här finns också stora möjligheter; Sverige och hela västvärlden är full av kommuner som vill utveckla sitt transportsystem och föra in fler transportsätt vid sidan av bilen. Om Lerum hittar smarta sätt att göra detta skulle det betyda mycket för kommunens anseende och utveckling.

3 Kommunförvaltningen upp till bevis

En ledande miljökommun behöver självklart också ha en kommunförvaltning som är ledande när det gäller miljöarbete och att erbjuda en service som långsiktigt hållbar. Kommunens egna verksamheter finns också med i Framtidsbild 2018 under målet som handlar om klimat och miljö.

Lerums kommun är en av få i Sverige som har ett certifierat miljöledningssystem som omfattar hela organisationen. I tidningen Miljöaktuellt ranking visar det sig att bara tio procent av Sveriges kommuner har ett certifierat miljöledningssystem som omfattar minst halva organisationen. I Lerum har hela förvaltningen varit miljödiplomerad i drygt två år, vilket innebär att kommunen arbetar på ett strukturerat och systematiskt sätt för att utveckla miljöperspektiven i all verksamhet. Miljödiplomeringen är ett exempel där Lerums kommunförvaltning är ledande.

Förra året uppnåddes målet för år 2020 i Energiplan 2013 om minskad energianvändning i kommunens verksamhetslokaler. Förvaltningen gick alltså i mål sex år tidigare än beräknat. Främst beror minskningen på effektiva åtgärder för att effektivisera energianvändningen, till exempel byte av energislukande ventilation, och på att de nya lokaler som byggts är klimatsmarta. Med mindre energiåtgång per kvadratmeter blir notan för energiinköp lägre och de gemensamma ekonomiska och ekologiska resurserna sparas. En till milstolpe nåddes under 2015 års första halvår då kommunens verksamhetslokaler blev fria från fossil olja. Två stora steg på vägen mot en ledande miljökommun. Lerum står sig väl i jämförelse med andra kommuner när det handlar om just energianvändning i kommunens lokaler. Det syns också i Koladas nyckeltal för hållbar utveckling där det lyser grönt för Lerum både när det gäller att använda energin effektivt och när det gäller att använda förnybar energi. Det kan helt enkelt konstateras att när det gäller att använda rätt sorts energi på ett smart sätt i sina byggnader så är Lerum bland Sveriges ledande kommuner idag. Om kommunen även fortsättningsvis bygger sina lokaler lika klimatsmarta finns alla möjligheter att Lerum fortsätter vara ledande inom det här området.

Ett ofta hett omdiskuterat ämne är maten som serveras av kommunen varje dag, i serviceboenden, förskolor och skolor. För att vara ledande miljökommun behöver måltiderna komponeras på ett sätt som gör att de är goda, näringsrika och samtidigt också klimatsmarta och producerade på ett sätt som inte skadar naturen omkring oss (till exempel genom att servera fisk från hotade bestånd). Andelen ekologisk mat ökade och Lerum befinner sig fortsatt bland de tjugofem procent bästa kommunerna med marginal.

Trots att transporter är en fråga som utpekats som prioriterad av Kommunstyrelsen går utvecklingen mot en fossilfri fordonsflotta i förvaltningen trögt. Användningen av fossila drivmedel ökade i förvaltningens transporter under 2014, tvärt emot målet om en fossilfri fordonsflotta till 2020. För att Lerums invånare ska få en hållbar service även i framtiden måste kommunens fordonsflotta utvecklas till att bli oberoende av fossil energi, precis som fullmäktige slagit fast i sin klimatstrategi och i Energiplan 2013.

Är Lerum ledande?

Ja, Lerums kommunförvaltning är ledande både rent faktiskt och i betydelsen vägledande och inspirerande. Det gäller energiarbetet i sina egna byggnader och det gäller arbetet med att utveckla miljöarbetet på ett systematiskt sätt i verksamheterna med stöd av miljödiplomeringen. Utmaningen för kommunen nu är att nå samma framgångrika resultat för fordonsflottan. Det skulle innebära både ett stort miljösteg i riktning mot Vision 2025 och en möjlighet att inspirera andra kommuner.

4 Hållbart arbetsliv och ekonomi

En av målsättningarna med Vision 2025 är att fler arbetstillfällen ska skapas i kommunen och att företagen i Lerum har goda förutsättningar att växa och bidra till ett hållbart samhälle. Framtidsbilder 2018 anger också detta med fokus på arbetstillfällen inom turism- och miljösektorerna. Fler arbetstillfällen i kommunen ska bidra till minskad utpendling och mer liv i tätorterna under större delar av dagen.

Precis som tidigare år har Lerum bra grundförutsättningar när det gäller en hållbar utveckling ekonomiskt. Det syns i Koladas nyckeltal för ekonomiskt hållbar utveckling där de flesta nyckeltalen är gröna, vilket innebär att kommunen befinner sig bland de tjugofem procent bästa kommunerna. Andelen förvärvsarbetande är fortsatt bland de högsta i landet, liksom andelen invånare med eftergymnasial utbildning. Kommunkoncernens resultat efter extraordinära poster var rödmarkerad under 2012, vilket betyder att kommunen var bland den fjärdedel av kommuner som hade lägst resultat, men under de två senaste åren har siffrorna gått från rött till gult till grönt.

För en långsiktig ekonomisk hållbarhet krävs också att det sker en förändring i de områden som Framtidsbilder 2018 pekar ut: fler arbetstillfällen, minskad utpendling och en större miljösektor. Än så länge går det inte att se någon sådan utveckling. Miljösektorn är fortsatt liten, andelen är låg om man jämför både med regionen och med resten av landets kommuner. Tidigare hade Lerum fler antal företag som arbetar systematiskt med miljöledningssystem än i jämförbara kommuner i regionen, men i år har andra kommuner kommit ikapp och gått om.

Lerum har precis som tidigare år har en av landets absolut högsta utpendlingar. På grund av sitt läge är det inte konstigt att Lerum har en hög utpendling, men det är också identifierat i Framtidsbilder 2018 som ett område att förändra för att åstadkomma ett starkare näringsliv inom kommunen. I särskilt hög grad är det män som pendlar ut ur kommunen. Även kvinnor har en hög utpendling jämfört med kvinnor i andra kommuner, men den är ändå klart lägre än männens. Det är viktig information att utgå från om kommunen vill förändra utpendlingen och också när kommunen genomför åtgärder för att underlätta för de som pendlar.

Är Lerum ledande?

Nej, ännu är det inte möjligt att se någon utveckling mot att Lerum skulle vara ledande när det gäller ett miljöledande lokalt näringsliv. Snarare är det så att inom det nyckeltal där Lerum haft ett försprång jämfört med kommuner runt omkring (företag med miljöledningssystem) börjar andra kommuner komma ifatt och gå förbi.

5 Hållbar planering och natur

En ledande miljökommun måste kunna skapa ett attraktivt och tillgängligt samhälle där människor kan mötas. Kommunen har också ansvar för att skydda och utveckla de höga naturvärden som finns inom dess gränser. För att ge en överblick över hur Lerums kommun lyckas med de här målsättningarna används nyckeltal som beskriver hur samhället planeras och byggs och om den skyddsvärda naturen förblivit skyddad från exploatering.

En viktig egenskap i ett framtida samhälle är att det är lätt och effektivt att resa med andra sätt än med bil och att behovet av att resa har minskats genom att den nya byggnationen finns nära kollektivtrafik. Detta har också pekats ut som en prioriterad utveckling i regionens strukturbild. Under 2014 var andelen bygglov nära kollektivtrafiken den lägsta som redovisats sedan 2008. Det betyder att Lerum i allt större utsträckning har byggt på ställen som ligger långt från kollektivtrafiken. Samma sak syns i statistiken över bygglov som medgivits utanför detaljplan. En större andel hus har förlagts till platser långt bort från tätorterna, vilket glesar ut samhället och kräver mer resurser i form av utbyggd infrastruktur (till exempel vägar, avfallshantering och kollektivtrafik) jämfört med bostäder som placeras nära befintlig infrastruktur.

För att få en indikation på om Lerums kommuns allra mest skyddsvärda natur verkligen skyddas redovisas varje år om det skett någon exploatering i dessa områden. Precis som tidigare år har genomförts exploateringar i områden på samtliga skyddsnivåer i naturvårdsprogrammet. I naturområden med hänsynsnivå 1 och ekologiskt känsliga områden genomfördes under förra året tre exploateringar. Detta är på ungefär samma nivå som tidigare år, men exploateringarna i områden på övriga hänsynsnivåer i naturvårdsprogrammet har ökat i antal. Indikatorn talar inte om ifall naturen verkligen har skadats av exploateringen, men visar att det finns ett kontinuerligt exploateringstryck i Lerums mest känsliga natur. Dessutom har kommunen rört sig längre bort från målet i naturvårdsprogrammet om ökande andel ekologiskt odlad mark.

Som tidigare år är Lerums bästa gren att stimulera till klimatsmart nybyggnation. Andelen hus som byggs med låg energianvändning är högre än någonsin; år 2014 hela 65 procent. Det är långt över rikssnittet, där den senaste siffran från 2012 visar att andelen lågenergihus i Sverige var runt åtta procent.

Under 2014 tog Lerum ett kliv framåt också inom ett annat område som gäller hållbar planering och miljömålet god bebyggd miljö. Noisun kom på plats, och minskade därmed andelen bullerstörda invånare från nio till åtta procent. Buller är en fråga som Lerum arbetat med under många år. I den första uppföljningen av Vision 2025 var andelen bullerstörda cirka tio procent. Genom politiska satsningar har andelen sjunkit, och också antalet i absoluta tal trots ökande befolkning. Det är en framgång som helt motiverar att kommunen kan betraktas som ledande inom det här området.

Är Lerum ledande?

Redan förra året var det tydligt att Lerum är ledande inom klimatsmart byggnation och det är en position som kommunen behållit även i år. Med Noisun på plats som den senaste åtgärden i ett långsiktigt arbete för att minska bullret finns ytterligare ett område där Lerum kan kalla sig ledande.

Bebyggelsen har under planerats på ett sätt som sprider ut samhället, något som går i motsatt riktning mot strukturbild och ger svårare förutsättningar för ett resurseffektivt samhälle. Det verkar också som om det innebär ett fortsatt exploateringsstryck i den skyddsvärda naturen, och medföljande risk för att Lerums ekosystem tar skada. Lerum har under året samtidigt gjort några konkreta framsteg för att utveckla kommunens naturvärden, till exempel det nya kommunala naturreservatet. Det sammantagna intrycket är ändå att Lerum har långt kvar innan kommunen kan anses vara och ses som ledande i att planera och bygga samhället som ledande miljökommun. Det finns lovande planer framåt som kan stärka det här området i framtiden; i synnerhet Aspen strand har fått uppmärksamhet för sin koppling till Vision 2025.

6 Inflytande och dialog

Vision 2025 finns till för att skapa ett samhälle som är bättre för invånarna både nu och i framtiden. Därför måste utvecklingen mot en ledande miljökommun göras på ett sätt som involverar så många som möjligt och som ökar känslan av delaktighet i samhället. Känsla av delaktighet och hur stor tillit människor har är två helt grundläggande förutsättningar för en socialt hållbar utveckling. Exempel på projekt som syftar till just detta är Växtrum, utvecklingen av skolvägar i Gråbo, medskapandegruppen i Gråbo, Floda BID, medborgardialoger, samråd, omröstningar om konstverk och aktivitetsparker med mera. Känslan av delaktighet sjunker i den senaste medborgarundersökningen och den är lägre för män än för kvinnor. Det är i linje med utvecklingen som sker nationellt och det är kopplat till att en fjärdedel av befolkningen i kommunen har låg tillit till andra människor. Känslan av delaktighet påverkas av många olika saker och det är inte möjligt utifrån det enda nyckeltalet att hitta svar till varför den minskar. Analysen här stannar vid att konstatera att den gör det och att det är nödvändigt att klara utmaningen och vända trenden för att bygga ett långsiktigt hållbart samhälle. Undersökningen genomfördes 2013, det vill säga före det att flera av kommunens satsningar på delaktighet och inflytande tagit fart. Det blir intressant att se om det skett någon positiv förändring i nästa undersökning, som genomförs hösten 2015.

Att sträva mot att vara ledande miljökommun innebär bland annat att Lerum vill vara så framgångsrik i att hitta smarta lösningar för hållbar utveckling att andra kommuner inspireras av dem. Lerum vill vara känt för sitt framgångsrika arbete och gå före. Hur nära är Lerum att nå tätpositionen som ledande i bemärkelsen att inspirera andra? Som vanligt är det svårt att sätta en siffra på hur väl Lerum lyckats, men baserat på den ökade mängden rapportering och de inbjudningar som förvaltningen får om att komma och berätta om visionen är det tydligt att Lerum stärkts som miljökommun i omvärldens ögon det senaste året. Tidigare har Lerum framförallt dykt upp som en förebild i media när det gäller arbetet med energieffektivisering och klimatsmart byggnation. Under 2014 har det skett en påtaglig förändring. Det har fortfarande dykt upp artiklar om Lerums klimatsmarta byggnation, men sammantaget är det inom många fler ämnen som kommunen lyfts som föregångare. Det är Växtrum och paddanturerna i Sävån förstås, men också satsningen på elbussar, projektet med Zbees, Röselidsskolans medlemskap i Ashoka och skolbyggnadens nominering till Sweden Green building award, och inte minst kommunens byggplaner för Aspen strand med dess starka profilering av Vision 2025 som det har rapporterats om. Många av artiklarna och inslagen är i regional media, som Västnytt och Göteborgsposten, men Lerum och Vision 2025 har också uppmärksammats i flera nationella nyhetsbrev och av kommunens samarbetsorganisationer. Det finns också exempel där företag valt att lyfta fram Lerums vision som ett bevis på sin egen miljöprofil, helt enkelt att associera sig själva med Lerums vision om ledande miljökommun. Jämfört med tidigare år har Lerum som miljökommun syns i olika typer av media vid klart fler tillfällen och i fler olika ämnen.

Den årliga miljörankingen av Sveriges kommuner som genomförs och publiceras av tidningen Miljöaktuellt brukar vara ett tillfälle då Lerums vision synas lite extra i fogarna. I år placerade sig Lerum tre placeringar bättre än förra året, plats 35 (38 år 2014). Rankingen baseras på nyckeltal som Miljöaktuellt hämtar från officiella källor, många av dem återfinns i bilaga 2. Dessutom genomför Miljöaktuellt en enkät varje år med frågor om hur kommunen tar hänsyn till miljöfrågor och hållbar utveckling i sin verksamhet. De senaste åren har det varit några återkommande frågor där Lerum missar poäng. Framförallt handlar det om att kommunen har exploaterat eller låtit exploatera i skyddsvärd natur, att kommunen saknar en klimatanpassningsplan samt att ekosystemtjänster inte systematiskt används i planarbetet. Lerums genomsnittliga placering de senaste sju åren är plats 24 vilket innebär att kommunen tillhör de tio procent bäst placerade kommunerna.

Är Lerum ledande?

I de rankingar som publicerats under året har inte kommunen varit i ledarposition, men Lerums profil som miljökommun har ändå utan tvekan stärkts i omvärldens ögon det senaste året. Det märks framförallt i mängden artiklar och förfrågningar om studiebesök och liknande som dykt upp under året.

När det gäller invånarnas delaktighet i samhället är Lerum inte ledande om man ser till statistiken, utan på väg åt fel håll i likhet med resten av Sveriges kommuner. Men sett till de faktiska aktiviteter som görs så har Lerum testat nya vägar och ses som en källa till inspiration när det gäller samverkan och delaktighet, att döma av artiklar och förfrågningar om föredrag med mera. Det finns en stor potential för den kommun som hittar sätt att öka känslan av delaktighet i samhället, eftersom det är en helt avgörande fråga för att den sociala hållbarheten ska utvecklas på ett positivt sätt. Lerum har bra förutsättningar för att stärka sitt arbete och sin profil ännu mer, både lokalt och nationellt.